

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ВІДНОСИНИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

На сьогодні на порядку денному стоять питання, що стосуються відносин України та Європейського Союзу, а саме забезпечення завершення процедури асоціації з ЄС, а з часом – набуття повноцінного членства. З моменту досягнення Україною незалежності наша держава стала на тернистий шлях перетворень, що тісно пов'язані з узятим курсом на європейську інтеграцію. Адже в питаннях, що стосуються курсу економічних, політичних та культурних перетворень для нашої держави не має альтернатив [7]. Україна – європейська держава, тому вказані процеси є для неї цілком природними.

Процес розвитку відносин між Україною та європейським союзом умовно можна поділити на декілька етапів.

Перший етап бере свій початок з 1991 р., тобто з моменту прийняття акту проголошення незалежності та визнання України партнером у міжнародних відносинах Європейським Союзом. Проте, на думку багатьох вчених, стартом відносин між незалежною Україною та Європейським Союзом слід вважати саме 1992 р., коли була проведена зустріч між Президентом України Л. Кравчуком і Головою Комісії Європейських Співтовариств Ж. Делором. З того часу відносини між Україною та Європейським союзом почали активно розвиватися.

Цей період характеризується обранням Україною європейського шляху розвитку, налагодженням відносин з ЄС, тобто фактично закладанням фундаменту для подальших дій щодо української євроінтеграції. За цей час Україна підписала Угоду про партнерство та співробітництво з державами-членами ЄС (червень, 1994 р.), вступила до Ради Європи (1995 р.), затвердила план дій в рамках Європейської політики сусідства, підняла питання щодо надання Україні статусу країни з ринковою економікою, стосовно безвізового режиму з ЄС та спільної розбудови кордону Україна – ЄС.

Завершенням цього етапу слід вважати ухвалення Спільної стратегії ЄС щодо України, де відзначався проєвропейський вибір нашої держави,

¹ Студентка 2 курсу міжнародно-правового факультету НЮУ імені Ярослава Мудрого.

тобто в грудні 1999 р. Можна дійти висновку, що затвердження Стратегії інтеграції України до ЄС позитивно вплинули на розвиток відносин, адже передбачалося створення передумов для набуття Україною статусу члена ЄС.

Другий етап бере свій початок з моменту затвердження Програми інтеграції України до ЄС (вересень, 2000 р.). Програмою були визначені короткострокові (2000—2001), середньострокові (2002—2003) та довгострокові (2004—2007) завдання інтеграції України до ЄС. Серед пріоритетних завдань: гармонізація законодавства відповідно до норм ЄС; набуття членства у Світовій організації торгівлі (СОТ); проведення переговорів щодо зони вільної торгівлі з ЄС; укладання угод про вільну торгівлю з державами ЄС та ін.

Даний період грає важливу роль у розвитку відносин між Україною та ЄС, адже він характеризується активними діями України щодо набуття членства: було запроваджено інститут Уповноваженого України з питань європейської інтеграції, утворено Державну раду з питань європейської і євроатлантичної інтеграції, затверджено план дій Україна – ЄС (Брюссель, 2005 р.); покладено початок створенню засадничої бази для набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі, реалізації заходів у рамках Плану дій «Україна – ЄС», адаптації у взаємодії з Верховною Радою законодавства України до законодавства ЄС, підготовки висококваліфікованих кадрів для роботи на євроінтеграційному напрямі; Україна почала брати участь у заходах в рамках «Програми партнерство заради миру» та Ради євроатлантичного партнерства. І, як результат, на Київському саміті Україна – ЄС (вересень, 2007 р.) сторонами було відзначено великий прогрес, досягнутий у виконанні Плану дій Україна – ЄС, а також було підтримано наміри України щодо отримання статусу спостерігача в рамках Договору про Енергетичне Співтовариство [4].

В концепції «Ширшої Європи» зазначалося, що з 14 країн, на першому етапі плани дій готувалися лише з 4–6 країнами, у тому числі з Україною. Відповідно до цього документа: «згідно зі статтею 49 Угоди ЄС кожна європейська країна, яка поважає і дотримується принципів фундаментальних свобод, демократії, прав людини, верховенства закону, може претендувати на вступ до Європейського Союзу, а чітке визнання прав таких держав, зокрема України, які відкрито висловлюють свої прагнення набуття членства в ЄС, за умов досягнення ними всіх необхідних політич-

них та економічних критеріїв, повинно виступати потужним стимулом їхнього співробітництва в рамках концепції «Ширшої Європи» [4].

Коментуючи цю концепцію, голова Представництва Європейської комісії в Україні Норбер Жустен зазначив: «Я знаю, українцям не подобається слово «сусід», але замість того, щоб прив'язуватись до одного слова у посланні обсягом 27 сторінок, яке, зрештою, стосується й інших, крім України, «сусідів», для яких приєднання було абсолютно чітко виключене, важливо підкреслити дві головні ідеї нових рамок відносин.

По-перше, Україні пропонується новий курс, що включає перспективу тіснішої інтеграції в єдиний ринок ЄС, преференційних торговельних відносин, подальшого співробітництва у сфері куль тури та взаєморозуміння, інтеграції у транспортну, енергетичну та телекомунікаційну європейські мережі та європейський дослідницький простір. По-друге, новий вимір забезпечують нові конкретні інструменти, зокрема участь у європейських програмах і діях, нові джерела фінансування».

Що стосується кінцевої межі другого етапу, можна виділити дві події: по-перше, це парафування Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (30 березня 2012 р.) та, по-друге, це рішення Кабінету Міністрів про призупинення процесу підготовки до підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (21 листопада 2013 р.), що стало приводом до масових протестів, мітингів, демонстрацій, які в подальшому призвели до загострення політичного стану в державі та зміни влади.

За цей період відбулися переговори щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, набули чинності угоди про спрощене оформлення віз, Україна приєдналася до СОТ, а також були створені умови для інтеграції ринку України у Спільний ринок ЄС.

Початком третього етапу можна вважати 22 лютого 2014 р. З того часу діє рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про невідкладні заходи щодо європейської інтеграції України». Також відбулася ратифікація Угоди про асоціацію між ЄС та Україною та було прийнято Розпорядження «Про схвалення рекомендації Ради асоціації між Україною та ЄС про імплементацію Порядку денного асоціації між Україною та ЄС» (№ 207). Станом на 22 квітня 2015 р. уряд ухвалив 33 розпорядження про схвалення 129 планів імплементації 179 актів законодавства ЄС. Цей етап триває й донині [1].

Існує безліч прогнозів стосовно входження України по Європейсько-го Союзу. Наприклад, науковець В. Посельський пропонує такий сцена-

рій інтеграції України до ЄС. Перший етап (2005–2007 рр.) – мета України – «найкращим сусідом». Другий етап (2007–2010 рр.) – мета – стати країною – кандидатом на членство в ЄС. Третій етап (2010–2015 рр.) – Україна та ЄС ведуть переговори про вступ. Залежно від того, скільки часу триватимуть ці переговори й ратифікація угоди про приєднання, Україна зможе стати офіційним членом ЄС у період 2015–2019 рр. [3].

Українські аналітики вважають, що західноєвропейські держави не готові ризикувати геополітичною стабільністю у своїх відносинах з РФ. Наприклад, М. В. Буроменський в ефірі UKRLIFE.TV зазначив: «Росія всіма засобами буде перешкоджати прагненням України на Захід, адже вся політика Кремля спрямована на відновлення впливу на колишні радянські республіки. Російська Федерація буде створювати навколо себе пояс нестабільності у вигляді військових конфліктів для того, щоб потім самостійно контролювати проблемні регіони... Україна – це велика діра в поясі цнотливості Росії». Тобто на першому плані стоять політичні чинники, а вже потім – технічні чи інституційні. Також істотну роль грає високий рівень енергетичної залежності ЄС від Росії. Учені приходять висновку, що: «при реалізації стратегічних завдань у зовнішній політиці Україна не повинна притримуватися одновекторної політики й орієнтуватися лише на одну світову геополітичну силу» [6].

Учені також зазначають, що існують певні перешкоди для України: 1) низький рівень поінформованості громадян про перспективи членства України в ЄС; 2) сумніви стосовно того, що євроінтеграція матиме вигоду для України; 3) замкненість України між вимогами Європейського Союзу та Росії; 4) занепокоєність щодо конкурентоспроможності українських товарів на європейському ринку та еміграція робочої сили; 5) проблема корупції (такі вчені, як М. В. Буроменський, В. М. Гребенюк, С. Ф. Константинов, М. І. Мельник, І. С. Нуруллаєв, Є. Д. Скулиш та інші, розроблюють проблеми міжнародного співробітництва у процесі подолання корупції) [2].

Деякі аналітики виділяють п'ять ключових реформ, на які громадськість чекає в першу чергу: 1. Антикорупційна реформа; 2. Реформа охорони здоров'я; пенсійна реформа та реформа системи соціального захисту; 3. Судова реформа. Реформа прокуратури; 4. Реформа органів правопорядку; 5. Люстрація [5].

Євроінтеграція – це не подія, а довготривалий складний процес. Це політика внутрішніх реформ у політичній, соціальній, економічній та

правовій сферах. Це зміна законодавчої бази, впровадження стандартів та норм ЄС, зміна в системі вироблення та реалізації державної політики, характеру української економіки. Європейська інтеграція повинна сприйматися в першу чергу не як зовнішня, а як внутрішня державна політика, спрямована на впровадження актуальних для суспільства реформ.

На сьогоднішній день для України вступ до ЄС залишається метою, задля досягнення якої здійснюється активна діяльність в політичній, правовій, економічній та інших сферах. Нажаль, довготривала політична криза в нашій державі, наряду з досить тяжким економічним станом створює значні перепони на євроінтеграційному шляху України. Крім того, існує низка інших факторів: збройний конфлікт на сході; проблема внутрішньо переміщених осіб; важкий процес ратифікації Угоди про Асоціацію; політичний та економічний тиск з боку сусідньої держави та інші. Однак, варто розуміти, що європейський вибір України не є спонтанним рішенням. Наша держава стала на шлях до євроінтеграції вже після розпаду Радянського Союзу, зробивши вибір на користь європейських демократичних цінностей та свобод. Досвід більшості східноєвропейських держав вказує на те, що простого та доступного способу вступу до ЄС не існує. Це важкий і довгий шлях, половину якого ми вже пройшли.

Література:

1. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://reforms.in.ua/Content/Download/tasks-performance-status/AA_impl_report_02_2015_GOEI.pdf (дата звернення 18.04.2016 р.)

2. Беззуб І. Сучасний стан і перспективи української євроінтеграції. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://goo.gl/Xf7oab> (дата звернення 18.04.2016 р.)

3. Гончаренко О. Н., Багатеренко А. А., Бакал Е. В., др.. Проблемы и перспективы европейской интеграции Украины / Национальный авиационный университет / Институт международных отношений. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665> (дата звернення 18.04.2016 р.)

4. Зібрання актів європейського права. – К. : Ред. журн. «Право України», 2013. – (Дод. до юрид. журн. «Право України»). Вип. 2 : Європейський Союз / упоряд. К. В. Смирнова ; за заг. ред. В. І. Муравйова. – 2013. – 1064 с.

5. Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва». Євроінтеграція України: досвід сусідів та перспективи об'єднання суспільства. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dif.org.ua/modules/pages/files/1407765948_3132.pdf (дата звернення 18.04.2016 р.)

6. Ефір UKRLIFE.TV від 2 жовтня 2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WqWBeq2bgvA> (дата звернення 18.04.2016 р.)

7. Яковюк І. В. Європейський Союз і Україна: еволюція взаємовідносин / І. В. Яковюк // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2009. – №3. – С. 14–28.

Науковий керівник: Петришин О. О., канд. юрид. наук, асистент кафедри міжнародного права НІОУ імені Ярослава Мудрого

А. Кулібаба¹

ЗБЛИЖЕННЯ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ І АНГЛОСАКСОНСЬКОЇ ПРАВОВИХ СІМЕЙ У МЕЖАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У вітчизняній юридичній літературі вивченню процесу формування європейського права присвячена величезна кількість наукових праць висококваліфікованих фахівців в даній області. Однак багато аспектів, не стали предметом аналізу як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Наявність у правовій системі Євросоюзу елементів романо-германського та англосаксонського права неминуче породжує ряд питань, що стосуються еволюції цих правових сімей у міру подальшого поглиблення процесу європейської інтеграції як слідства більш широких процесів – регіоналізації та глобалізації.

Протягом розвитку романо-германського та англосаксонського права в напрямку їх зближення як систем, що мають однотипні економічні, політичні, ідеологічні та інші основи, у всіх аспектах їх взаємозв'язку і взаємодії простежуються досить численні і різноманітні форми прояву цього зближення.

Ще в 80-ті роки ХХ ст. західні дослідники вказували на те, що незважаючи на наявні відмінності між романо-германським (континенталь-

¹ Студент 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.